

194

Aulikki Alanen, Heljä Tarmo ja Minna Wasenius

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000-2005

194

Aulikki Alanen, Heljä Tarmo ja Minna Wasenius

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000-2005

ISBN 952-11-0772-3
ISSN 1455-0792

Painopaikka: Oy Edita Ab
Helsinki 2000

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo	3
1 Tausta ja tavoitteet	5
Organisaatio	6
2 Tarvekartoitus	6
2.1 Luonnonsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö	6
2.1.1 Kyselyyn vastanneet henkilöt	6
2.1.2 Henkilöstön jakautuminen virastoittain	7
2.1.3. Vastaajien tehtävänimikkeet, kokemus ja koulutus	8
2.2 Yksiköiden ja virastojen keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät	10
2.3 Vastaajien arviot keskeisistä ydinosaamisen alueista tehtävien kannalta	11
2.4 Yleisiä huomioita ja toiveita luonnonsuojelukoulutuksesta	13
2.4.1 Yleistä	13
2.4.2 Koulutusaineistot ja menetelmät	13
2.4.3 Eritystoiveita	14
3 Metsähallituksen luonnonsuojelukoulutus	15
4 Johtopäätökset	16
4.1 Koulutustarpeet	16
4.2 Koulutushalukkuus	17
4.3 Koulutuksen järjestäminen	17
4.4 Tarvittavat voimavarat	18
4.5 Koulutusaineisto	18
5 Jatkotoimenpiteet	19
LIITE I. Luonnonsuojelukoulutuksen yhdyshenkilöt:	21
Liite 2.LUSU-yhdyshenkilöille tehty kysely	22
Liite 3. Luonnonsuojelukoulutus ympäristöhallinnossa V. 2000 - 2005 Henkilökohtainen kehittämistarvekartoitus	24
Liite 4. Ydinosaamisen alueiden tärkeys	26

Liite 5. Luonnonsuojelukoulutuksen yhdysheikilöiden kommentteja koulutusohjelmaluonnoksesta	27
Luonnonsuojelukoulutus ympäristöhallinnossa V. 2000 - 2005	28
Kuvailulehti	35
Presentationsblad	36

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen

1 Tausta ja tavoitteet

Luonnonsuojelun tehtävät hallinnossa ovat jatkuvasti lisääntyneet ja tulleet monimutkaisemmiksi. Samalla tehtäväkenttä on jossain määrin pirstoutunut ja tehtäviin on palkattu lisää henkilöitä. Osalla uudesta luonnonsuojeluhenkilöstöstä on riittämätön koulutus ja/tai kokemus alalta. Luonnonsuojelun asiantuntijoita tarvitaan lukuisissa tehtävissä myös muilla hallinnonaloilla. Luonnonsuojelun ongelmat ja tehtävät vaihtelevat eri aikoina ja alueilla suurestikin. Siten myös luonnonsuojelutehtävissä toimivan henkilöstön ja luonnonsuojeluhallinnon eri yksiköiden koulutustarpeet vaihtelevat.

Ympäristöhallinnon omalle henkilökunnalle tarjoama luonnonsuojelukoulutus on vuosittain vaihdellut laadullisesti ja määrällisesti huomattavan paljon. Syynä on ollut lähinnä voimavarojen puute luonnonsuojelukoulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Luonnonsuojelukoulutuksen kehittämistarpeiden kartoittamiseksi kutsuttiin koolle epävirallinen työryhmä syksyllä 1998. Työryhmässä ovat olleet edustettuina ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, Lounais-Suomen ympäristökeskus ja Metsähallitus (luonnonsuojelu).

Tilannekartoituksen pohjalta työryhmä päätti käynnistää hankkeen, jonka tavoitteena on kehittää suunnitelmallista, hallinnon toiminnallisista tarpeista lähtevää, pitkäjänteisesti ja motivoivasti ammattitaitoa edistävää koulutusta yhteistyössä luonnonsuojeluhallinnon kaikkien yksiköiden kanssa. Tavoitteen saavuttamiseksi päätettiin toteuttaa laajamittainen koulutustarvekysely koko luonnonsuojeluhallinnossa, jonka perusteella voidaan tehdä tarvittavia muutoksia työryhmän laatimaan, alustavaan luonnonsuojelukoulutuksen 2000 - 2005 runkosuunnitelmaan sekä vuosittaisiin koulutusohjelmiin. Kyseilyn tuloksia hyödynnetään myös hallinnon sisäisen luonnonsuojelukoulutuksen yleisten linjausten laatimisessa.

Tässä raportissa esitellään yhteenvetona koulutustarvekartoituksen tulokset ja johtopäätökset.

Hankeen suunnittelua ja toteutusta varten päätettiin perustaa luonnonsuojeluhallinnon eri yksiköiden edustajista koottu ohjausryhmä.

Organisaatio

Luonnonsuojelukoulutuksen kehittämishankkeen ohjausryhmänä toimii eri yksiköiden edustajista koottu ryhmä, johon kuuluvat: Aulikki Alanen SYKE, Anne Brax YM, Pekka Salminen YM, Heljä Tarmo SYKE, Minna Wasenius SYKE, Jukka-Pekka Jäppinen SYKE, Tapio Lindholm SYKE, Esko Gustafsson LOS, Anneli Leivo Metsähallitus/luonnonsuojelu, Marja-Liisa Hintsanen Metsähallitus/luonnonsuojelu ja Tuija Sievänen Metla. Ryhmä ohjaa luonnonsuojelukoulutuksen suunnittelua ja kehittämistä ja seuraa alan kehitystä myös hallinnon ulkopuolella. Ryhmän tehtävänä on laatia luonnonsuojelukoulutuksen strategia ja ohjelmarunko vuosille 2000 - 2005 (liite 6) sekä ohjata ja koordinoita vuosittaisten koulutusohjelmien suunnittelua. Hankkeen projektisihteerinä toimii koulutussihteerinä Minna Wasenius Suomen ympäristökeskuksen tietopalvelu- ja koulutusyksiköstä.

Kaikkien luonnonsuojeluhallinnon eri yksiköiden edustajista on kesän 1999 aikana koottu yhdyshenkilöverkko (liite 1). Kukin yksikkö nimesi verkkoon yhden henkilön ja tälle varahenkilön. Näiden ns. LUSU-yhdyshenkilöiden tehtävänä on toimia luonnonsuojelukoulutukseen liittyvän, ohjausryhmän toimittaman tiedon ja koulutuskyselyiden välittäjinä ja kokoajina omissa yksiköissään.

2 Tarvekartoitus

Ohjausryhmän laatima luonnonsuojelukoulutuksen tarvekartoituslomake (liite 2) lähetettiin 3.9.1999 ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen yhdyshenkilöille. Vastaava henkilökohtainen kysely (liite 3) jaettiin lusu-yhdyshenkilöiden välityksellä sekä luonnonsuojeluyksiköissä että muissa yksiköissä luonnonsuojelutehtävissä toimiville henkilöille. Lomakkeet palautettiin 23.9.1999 mennessä SYKEN koulutusyksikköön.

Metsähallituksen henkilöstöä koskevat tiedot koottiin keskitetysti, koska vastaavanlainen kartoitus oli juuri tehty.

2.1 Luonnonsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö

2.1.1 Kyselyyn vastanneet henkilöt

Henkilökohtaisia kehittämistarvekyselyitä palautettiin alueellisista ympäristökeskuksista yhteensä 124 kappaletta (taulukko 1). LUSU-yhdyshenkilöiden ilmoittamien tietojen perusteella alueellisissa ympäristökeskuksissa työskentelee luonnonsuojelutehtävissä n. 174 henkilöä (taulukko 2). Näin ollen alueellisten ympäristökeskusten vastausprosentti on 71 %.

SYKEstä tarvekartoitukseen vastasi 17 henkilöä ja ympäristöministeriöstä 3 henkilöä. Metsähallituksen ja Metlan tiedot on saatu valmiina yhteenvedoina.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Taulukko 1. Palautettujen henkilökohtaisten lomakkeiden lukumäärä aluekeskuksittain.

UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO	KAI	LAP	Yht.
5	9	7	8	12	16	11	9	4	10	9	4	20	124

2.1.2 Henkilöstön jakautuminen virastoittain

Luonnonsuojelutehtävissä työskentelevien henkilöiden määrä eri virastoissa on yhdyshenkilöiden antamien tietojen mukaan yhteensä noin 950 henkilöä. Suuri osa henkilöstöstä on määräaikaista (n. 50 %) tai projektihenkilöitä (n. 10 %). Lisäksi 26 henkilöä hoitaa luonnonsuojelutehtäviä osa-aikaisesti muiden tehtävien ohella.

Taulukko 2. Ympäristöhallinnon luonnonsuojelutehtävissä työskentelevien henkilöiden määrä virastoittain.

	Vakituisia	Määräaikaista	Projektirahoituksella	Muissa yksiköissä osa-aikaisesti luonnonsuojelutehtävissä toimivat	Yhteensä
UUS	5			1 *	6
LOS	12		1	1 *	14
HAM	8	2		4	14
PIR	5	5			10
KAS	7			5	12
ESA	9	2		4	15
PSA	4 *	1	1	5	11
PKA	6		1	3	10
KSU	7	3	1		11
LSU	11	10	4		25
PPO	9 *	3	8		20
KAI	4		2	1	7
LAP	8 *	5	9		22
YM	24	2		1	27
SYKE	23	5	22	1	51
MH	160	450 ¹	30		640
METLA	35	11	2		48
Yhteensä	337	499	81	26	943

¹ Metsähallituksen luonnonsuojelun määräaikaisesta henkilöstöstä valtaosa työskentelee suojelualueiden hoidon ja huollon tehtävissä sekä asiakaspalvelussa. * Alkuperäiset luvut ovat olleet 0,5 tai 0,25 ja ne on pyöristetty kokonaisluvuiksi esim. 7,5 on muutettu 8.

2.1.3. Vastaajien tehtävänimikkeet, kokemus ja koulutus

Noin puolet henkilökohtaisen kyselyn vastaajista oli täyttänyt kohdan tehtävänimike. Yleisimmät tehtävänimikkeet olivat ylitarkastaja (27 henkilöä kysymykseen vastanneista) ja biologi (13 henkilöä kysymykseen vastanneista). Muita tehtävänimikkeitä olivat lakimies, tarkastaja, maanmittausteknikko, toimistosihiteeri, suunnittelija, rakennusmestari, tutkija, atk-piirtäjä, vanhempi-insinööri, kalatalousteknikko, metsätalousteknikko, toimialapäällikkö, teknikko, ympäristöinsinööri, luonnonsuojelupäällikkö, metsänhoitaja, projektisuunnittelija, erikoistutkija, vanhempi tutkija, diplomi-insinööri, insinööri, ympäristölakimies, maankäyttöpäällikkö, limnologi, ostoneuvottelija, luonnonsuojelusihteeri ja luonnonsuojelutarkastaja.

Metsähallituksen palveluksessa olevan vakinaisen luonnonsuojeluhenkilöstön yleisimmät tehtävänimikkeet ovat erikoissuunnittelija, suojelubiologi, suunnittelija, puistonhoitaja, puistomestari, asiakasneuvoja, toimistosihiteeri ja huoltomies. .

Suurin osa vastaajista (65 %) on työskennellyt nykyisissä tehtävissä enintään 5 vuotta.

Taulukko 3. Työskentelyaika nykyisessä tehtävässä.

0 - 1 vuotta	1 - 3 vuotta	3 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
2 hlöä	55 hlöä	33 hlöä	26 hlöä	22 hlöä

Ympäristöhallinnossa kyselyyn vastanneista n. 60 % on suorittanut luonnontieteen alaan kuuluvan tutkinnon ja n. 30 % maa- ja metsätalousalaan liittyvän tutkinnon. Metsähallituksessa lähes kaikki korkeakoulututkinnon suorittaneet edustavat luonnontai metsätieteitä. Yleisiä ovat myös muut metsäalan ammattitutkinnot. Lisäksi kaupallisen ja toimistoalan tutkinnon suorittaneita työskentelee luonnonsuojelun tulosalueen tehtävissä.

Taulukossa 4 on esitetty ympäristöhallinnon vastaajien jakautuminen tutkinnonalan ja pääaineen mukaan.

Taulukko 4. Ympäristöhallinnon vastaajien jakautuminen tutkinnonalan ja pääaineen mukaan.

Luonnontieteellinen		Maa- ja metsätaloustieteellinen		Tekniikka	
biologia	9	kasvinviljelytiede,	1	aluesuunnittelu,	1
ekologia	11	maat.metsä eläintiede,	1	kiinteistöjen arviointi,	1
eläinekologia, eläintiede	13	maa- ja vesirakennus	1	kiinteistötekniikka,	1
genetiikka	1	metsien moninaiskäyttö,	1	kiinteistövälytys,	1
hydrologia	4	metsienhoito,	3	tie- ja vesirakennus,	5
kasviekologia, kasvitiede	16	metsähoitotiede,	3	vesi- ja ymp.tekniikka,	1
limnologia	4	metsänarvioiminen,	5	yhd.kunta tekniikka,	1
maantiede	11	metsäsuunnittelu,	1		
maaperägeologia	1	metsätalous, metsäätuotantotiede	7		
mineralogia	2	puunhallinta,	1		
suunn.maantiede	2	puuntuottaminen,	1		
systemaattis -ekologinen eläintiede	3	metsien moninaiskäyttö	1		
hydrobiologia	1	luonnonhoito,	11		
		suometsätiede,	3		
		ympäristönsuojelu,	3		
		ympäristötieteet,	1		
Hallinto		Muut			
hallintotieteet,	2	opettaja,	1		
julkishallinto,	1	rahoitus	1		
julkisoikeus,	1	kansainväliset suhteet	1		
juridiikka ja kiinteistöhallinto.	1				
laskentatoimi,	1				
talousoikeus,	2				
taloustieteet,	1				
ympäristöoikeus,	2				
yl. Valtio-oppi	1				

2.2 Yksiköiden ja virastojen keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät

Seuraavassa on lueteltu luonnonsuojeluyhdyshenkilöiden näkemykset keskeisistä luonnonsuojelutehtävistä virastoittain.

ALUEELLISET YMPÄRISTÖKESKUKSET

1. Luonnonsuojelulain mukaiset lakisääteiset viranomaistehtävät
2. Suojeluohjelmien ja -varausten toteuttaminen
3. Luonnonsuojelusuunnittelu
4. Luonnon monimuotoisuuden säilymisen edistäminen maankäytön suunnittelussa ja hankkeissa
5. Maisemanhoito
6. Suojelualueiden hoidon suunnittelu ja toteutus

METSÄHALLITUS

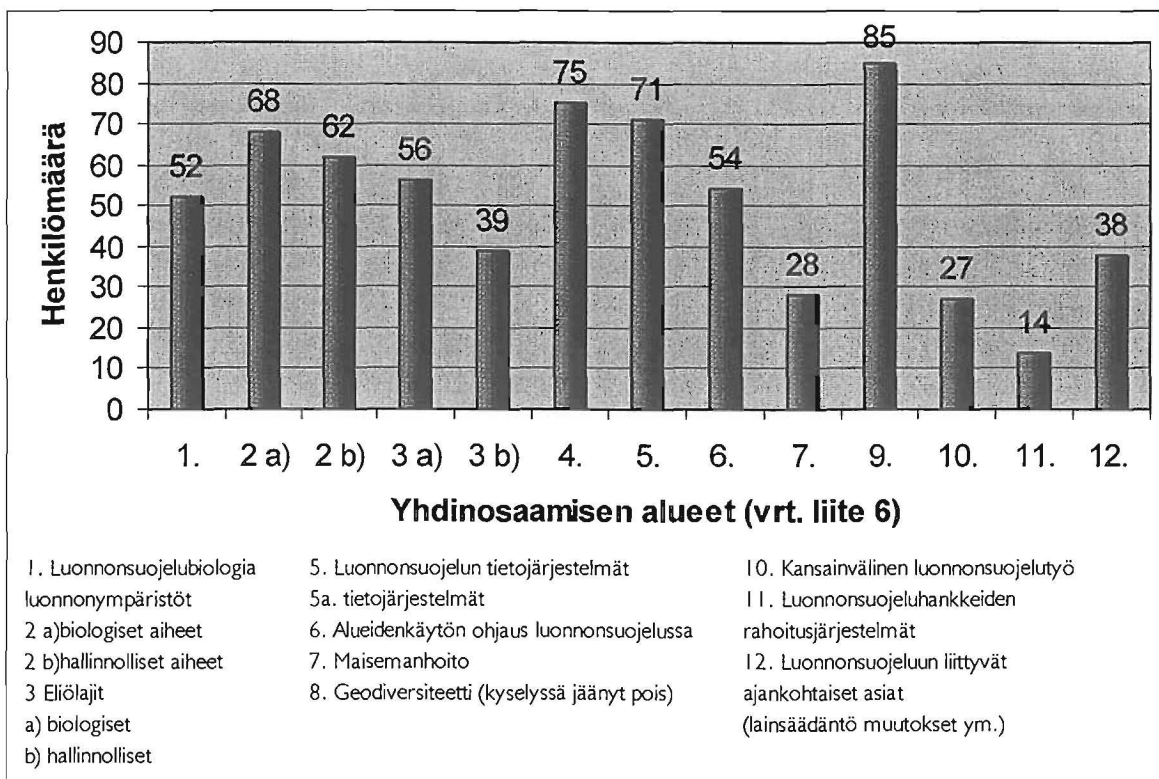
1. Hallinnolliset perustaidot: talous- ja henkilöstöhallinto, johtaminen, viestintä, atk
2. Asiakaspalvelu ja luonto-opastus: palvelu, esitteiden, www-sivujen, luonto-opetus- ja muun aineiston tuottaminen, luontokeskusten toiminta ja näyttelyt
3. Lajien ja luontotyyppien hoito ja ennallistaminen: hoito, suojelu ja ennallistaminen, inventoinnit, hankkeiden suunnittelu, seuranta ja dokumentointi
4. Suojelu-, retkeily- ja erämaa-alueiden käytön ohjaus: hoidon ja käytön suunnittelu, palveluvarustuksen rakentaminen ja hoito, jäte- ja polttopuuhuolto, alueiden valvonta
5. Maankäyttöön vaikuttaminen: riittävä tieto luontotyypeistä ja lajeista, luonnonsuojelun asiantuntemus maankäyttöratkaisuissa
6. Kansainväliset luonnonsuojeluasiat: lähialueyhteistyö, vaikuttaminen kansainvälisissä organisaatioissa

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

1. Luonnon monimuotoisuudessa tapahtuvien muutosten tutkimus, erityisesti luontotyyppien ja lajien tilan, uhanalaisuuden ja suojelutason arviointi sekä inventointi- ja arviointimenetelmien kehittäminen
2. Luonnonympäristöjen ja eliölajien suojeluun, hoitoon ja ennallistamiseen liittyvät tutkimus- ja kehitystehtävät (t&k)
3. Biodiversiteetin seurantaan ja luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittämiseen sekä ylläpitoon liittyvät tehtävät
4. Alueiden käyttöön ja elollisten luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvät t&k -tehtävät
5. Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien kansainvälisen kaupankäynnin lupa-asiat (CITES-asiat).

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

1. Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen
2. Luonnonvarojen ekologisesti kestävä käytön ohjaus
3. Luonnonsuojeluhelmien ja Natura 2000 -verkoston toteuttaminen
4. Luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön ohjaus
5. Luonnon virkistyskäytön edistäminen ja ohjaaminen
6. Maisemansuojelu sekä perinnemaisemien hoidon ja käytön järjestäminen
7. Lainsäädännön kehittäminen

2.3 Vastaajien arviot keskeisistä ydinosaamisen alueista tehtävien kannalta

Henkilökohtaisessa kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan asteikolla 1 - 5 nimettyjen kahdentoista ydinosaamisen alueen tärkeys henkilöiden omien luonnonsuojelutehtävien kannalta. Täydennyskoulutuksen kannalta tärkeimpinä osaamisen alueina pidettiin luonnonsuojelun ajankohtaisaiheita, luonnonympäristöjen suojeluun liittyviä biologisia aiheita sekä luonnonsuojelualueverkkoon liittyviä aiheita. Myös luonnonsuojelun tietojärjestelmiin liittyvää koulutusta pidettiin tärkeänä. Vähiten tärkeänä pidettiin kansainväliseen luonnonsuojelutyöhön liittyvää aihetta. Kuvassa 2 on esitetty kuinka tärkeiksi vastaajat arvioivat (tärkeä / erittäin tärkeä) kunkin luonnonsuojelun ydinosaamisen alueen tehtäviensä kannalta. Liitteessä 4 on esitetty yksityiskohtaisesti ydinosaamisalueiden tärkeyttä koskevien arvioiden jakautuminen eri luokkiin.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Taulukossa 5 on esitetty vastaajien arvio siitä, mihin ohjelmaluonnoksessa esitettyihin koulutustilaisuuksiin kukin vastaaja arvioi vuosina 2000 - 2005 osallistuvansa. Kysymykseen vastanneista (n. 124 henkilöä) valtaosa ilmoitti halukkuutensa osallistua seuraaviin kolmeen aihepiiriin liittyvään koulutukseen: luonnonympäristöjen ja lajien suojeluun liittyvät biologiset aiheet sekä alueidenkäytön ohjaus luonnonsuojelussa.

Taulukko 5. Vastaajien arvioima osallistumishalukkuus eri ydinosaamisen alueella järjestettäville kurseille.

Henkilöiden osallistumishalukkuus ohjelman eri alueisiin	Hlöä
1. Luonnonsuojelubiologia	19
Luonnonympäristöt	
2 a) biologiset aiheet	118
2 b) hallinnolliset aiheet	25
3 Eliölajit	74
a) biologiset	
b) hallinnolliset	21
4. Suojeluverkko	20
5. Luonnonsuojelun tietojärjestelmät	22
5a. tietojärjestelmät	27
6. Alueidenkäytön ohjaus luonnonsuojelussa	77
7. Maisemanhoito	12
8. Geodiversiteetti	9
9. Luontovalistus ja viestintä	8
10. Kansainvälinen luonnonsuojelutyö	5
11. Luonnonsuojeluhankkeiden rahoitusjärjestelmät	12
12. Luonnonsuojeluun liittyvät ajankohtaiset asiat (lainsäädäntö muutokset ym.)	26
Yhteensä	475

LUSU-yhdyshenkilöiden näkemykset luonnonsuojelukoulutusohjelmassa mainittujen kursien toistotarpeesta on esitetty liitteessä 5.

2.4 Yleisiä huomioita ja toiveita luonnonsuojelukoulutuksesta

Kyselyn tuloksena saatiin myös suuri joukko yleisiä luonnonsuojelukoulutuksen järjestämiseen liittyviä näkemyksiä ja kehittämisehdotuksia.

2.4.1 Yleistä

Työryhmän laatimaa luonnonsuojelukoulutuksen ohjelmaluonnosta (liite 6) pidettiin yleisesti ottaen hyvänä. Vastaajien arvioiden mukaan ohjelmaluonnoksen sisältö sopii erityisesti aluehallinnon luonnonsuojelutehtävissä työskenteleville henkilöille. Sen sijaan ohjelman ei koettu vastaavan yhtä hyvin SYKE:n ja YM:n luonnonsuojeluhenkilöstön koulutustarpeita.

Koulutukseen osallistumisen keskeisenä ongelmana pidettiin ajan puutetta sekä matkustuskäytäntöjen niukkuutta. Koulutustarpeet ja mahdollisuudet osallistua koulutukseen vaihtelevat eri yksiköissä suuresti. Esimerkiksi matkakäytäntöjen tarve on kaukana sijaitsevien alueellisten ympäristökeskusten luonnonsuojeluyksiköiden henkilöstöllä huomattavan suuri. Näiden ongelmien poistamiseksi toivottiin monista luonnonsuojelukoulutuksen aiheista järjestettävän useampia tilaisuuksia eri puolilla maata. Samalla voitaisiin ottaa huomioon alueelliset koulutustarpeet.

Toimistohenkilöstön rooli luonnonsuojelutehtävissä on eri ympäristökeskuksissa erilainen. Toimistohenkilöstö jää koulutuksen ulkopuolelle hyvin useasti, koska koulutustarjonta on pääsääntöisesti substanssipainotteista. Jatkossa voi olla tarpeen kartoittaa erikseen toimistohenkilöstön tehtäviä ja koulutustarpeita.

2.4.2 Koulutusaineistot ja menetelmät

Luonnonsuojelukoulutukseen liittyvää koulutusaineistoa kaivattiin useissa vastauksissa. Erityisesti toivottiin sellaista yleisaineistoa, jota voitaisiin käyttää mahdollisimman laajasti henkilöstön ja sidosryhmien koulutuksessa.

Lisäksi toivottiin kouluttaja-apua (SYKE, YM), AYK:ssa järjestettävän koulutuksen toteuttamiseen.

Koulutuksen toteutuksessa toivottiin käytettävän aiempaa enemmän vuorovaikutteisia menetelmiä, kuten ryhmätöitä ja keskusteluita. Nämä antavat mahdollisuuden keskustella esimerkiksi lain tulkinnasta ja tätä kautta edistävät yhteisen käytännön luomista koko ympäristöhallinnossa.

2.4.3 Eritystoiveita

Useissa vastauksissa korostettiin luonnonsuojelulain toimeenpanoon, etenkin lain mukaisen päätöksenteon perusasioihin liittyvän koulutuksen tärkeyttä, aiheina mm. päätösten kirjoittaminen, kuuleminen, kuulutukset, LSL 24.3 §:n (pakkorauhoitus) käyttöön liittyvät juridiset kysymykset sekä muut toteutukseen liittyvät erityiskysymykset.

Vastaajat esittivät runsaasti erityistoiveita kiinteistökaupan, kiinteistömuodostuksen ja sopimusoikeuden koulutusaiheesta.

Samoin useita toiveita esitettiin myös maasto- ja vesiliikennelain toimeenpanoon liittyen, aiheena mm. moottorikelkkareitit.

Paikkatietojärjestelmien kehittämiseksi yhteiskäytön suuntaan pitäisi olla eri sidosryhmien välisiä/yhteisiä koulutustilaisuuksia, joissa ideoitaisiin yhteiskäytön lisäämismahdollisuuksia ja käytön hintapolitiikkaa. Mm. numeeristen ilmakuvien yhteiskäytön todettiin olevan vielä käsittelemätön aihealue.

Myös koulutusta metsänkäsittelymenetelmien vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen kaivattiin.

Yhden vastaajan näkemyksen mukaan ympäristöhallinnon tulisi panostaa internetin ja intranetin avulla lisättävään tiedottamiseen sekä sidosryhmien, että suuren yleisön suuntaan ja kaapata näkyvämpi rooli ns. "luonnonvaratietokannoissa", joihin mm. Metsäkeskus TAPIO näyttää panostavan.

3 Metsähallituksen luonnonsuojelukoulutus

Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalue hoitaa luonnonsuojelu- ja erämaa-alueita sekä muita suojelukohteita. Myös uhanalaisten lajien suojelu ja hoito kuuluu sen tehtäviin. Luonnonsuojelu vastaa lisäksi yhteiskunnallisista virkistyspalveluista ja Metsähallituksen yhteisestä asiakaspalvelusta. Vaikka Metsähallituksen luonnonsuojelun tehtävät eroavat varsin paljon ympäristökeskusten ja muun ympäristöhallinnon luonnonsuojelutehtävistä, ne ovat kuitenkin perusteiltaan samantyyppisiä. Metsähallituksen keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät on kuvattu tarkemmin kohdassa yksiköiden ja virastojen keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät. Tässä ei käsitellä Metsähallituksen maanhankintatehtäviä, jotka hoidetaan Laatumaa –tulosalueessa.

Metsähallituksessa ei tehty luonnonsuojelukoulutuksen tarvekartoitusta, koska sitä ei tehtävien ja painotusten erilaisuudesta johtuen katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Seuraavat tiedot henkilöstön määrästä perustuvat vuoden 1999 tilanteeseen ja yleiskuvaus henkilöstön osaamisesta ja sen kehittämistarpeista Metsähallituksessa syksyllä 1998 tehtyyn selvitykseen.

Metsähallituksen luonnonsuojelussa työskenteli vuonna 1999 kaikkiaan noin 950 henkilöä, joista vakinaisia oli 230 ja määräaikaisia noin 730 henkilöä (luonnonsuojelutehtävät, yhteiskunnalliset virkistyspalvelut, asiakaspalvelu). Kokonaistyöpanos oli kaikkiaan noin 450 henkilötyövuotta ja määräaikaisten työsuhteen kesto oli keskimäärin 4 kuukautta. Pääosa määräaikaisista työskenteli yleisöpalveluiden rakennus- ja huoltotehtävissä sekä asiakaspalvelussa ja maastonselvityksissä. Suurin osa määräaikaisesta henkilöstöstä toimii tehtävissä, joihin perehdyttäminen tapahtuu pääosin Metsähallituksen omana työnä. Sen sijaan huomattava osa vakinaisesta henkilökunnasta tarvitsee ympäristöhallinnon tarjoamaa koulutusta. Syksyllä 1998 tehdyn selvityksen mukaan luonnonsuojelun henkilöstöstä (185 henkilöä) kolmannes (60 henkilöä) on perus- tai kansa- tai ammattikoulun suorittaneita. Korkeakoulututkinnon suorittaneita on hieman enemmän eli 37% (67 henkilöä) ja opistotason tutkinnon suorittaneita 31 % (57 henkilöä).

Metsähallituksen luonnonsuojelun vakinaista henkilöstöä koulutettiin vuosien 1997-98 aikana keskimäärin 8 työpäivää henkilöä kohti vuodessa. Kokonaistyöajasta tämä on noin 3,5%. Koulutuskustannukset olivat vakinaisen henkilökunnan osalta keskimäärin 14 000 mk vuodessa ja noin 1750 mk koulutuspäivää kohden. Arvio sisältää osallistumis-, matka- ja majoituskulujen lisäksi palkkakustannukset. Koulutus painottui selvästi ns. hallinnolliseen koulutukseen, joka sisältää talous- ja henkilöstöhallintoon sekä johtamiseen, tietojärjestelmien käyttöön ja ympäristöjärjestelmään liittyvän koulutuksen. Tärkeimpien tehtäväkokonaisuuksien (ydinosaamisen) hallintaan liittyvän koulutuksen määrä oli huolestuttavan alhainen.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Metsähallituksen luonnonsuojelu asetti tehdyn selvityksen perusteella henkilöstön kehittämistavoitteet vuosille 2000 - 2003. Niiden mukaan koulutuksen painopistettä siirretään organisaation kehittämistä työssä tarvittavan substanssiosaamisen parantamiseen ja vuosittaisten koulutuspäivien määrä pyritään nostamaan keskimäärin kymmeneen. Luonnonsuojelutehtävien keskeisimpiä koulutustarpeita ovat ekologiset perustaidot, peruslajintuntemus, ennallistaminen, luontotyyppien ja lajien hoitoon ja seurantaan sekä yleisöpalveluiden rakentamiseen ja hoitoon liittyvä koulutus, paikkatiedon hallinta, Eu:n rahoitusmahdollisuudet ja muu ajankohtaiskoulutus. Vuosille 2000-2001 laaditussa koulutusohjelmassa on pyritty vastaamaan näihin tarpeisiin. Koulutusohjelmassa on hyödynnetty myös ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen tarjontaa.

4 Johtopäätökset

Tehdyn kyselyn tuloksista käy ilmi, että luonnonsuojelu on ympäristöhallinnossa nykyisessä laajuudessaan suhteellisen nuori painopistealue. Suuri osa henkilöstöstä on työskennellyt luonnonsuojelutehtävissä vasta vähän aikaa. Muun muassa tästä syystä koulutustarve on suuri. Ohjausryhmän laatimaan koulutusohjelmaluonnokseen sisällytettyä koulutustarjontaa pidettiin yleisesti hyvänä ja laajana. Uusia ehdotuksia tuli muutamia, mutta poistettavaksi ei ehdotettu mitään. Luonnonsuojelukoulutuksen tarvekartoituksen tuloksena saadut ehdotukset olivat samansuuntaisia ohjausryhmän näkemysten kanssa ja huomattava osa niistä oli lisätty koulutusohjelmaluonnokseen ohjausryhmän käsittelyn yhteydessä. (liite 6).

4.1 Koulutustarpeet

Suurin osa esitetyistä koulutustarpeista liittyi luonnonsuojelutehtävien keskeisimpiin osaamisalueisiin, kuten luonnonsuojelulain toimeenpanoon yleisesti, suojelualueverkkoon sekä elinympäristöjen ja lajien suojeluun liittyviin aiheisiin. Näillä alueilla toivottiin sekä perusteisiin että syvällisempiin erityisteemoihin paneutuvaa koulutusta. Perusasioiden koulutusta tarvitsee lähes koko henkilöstö, etenkin uusimmat tulokkaat. Erityisteemoihin koulutettavia näyttäisi kyselyn perusteella olevan pienempi osa henkilöstöstä, eri yksiköissä sovitun sisäisen työnjaon ja painotusten mukaisesti. Lisäksi toivottiin laajalti koulutusta myös sellaisissa luonnonsuojelutehtävissä, jotka eivät liity luonnonsuojelusäädösten toimeenpanoon eivätkä ympäristöhallinnolle kuuluviin tehtäviin. Etenkin maankäytön suunnitteluun sekä metsä- ja maatalouteen liittyvissä tehtävissä kaivataan koulutusta.

Koulutustarvekartoituksen perusteella tärkeimpinä pidetyt osaamisalueet heijastelevat selvästi hallinnon luonnonsuojelutehtävien painottumista ja etenkin uusia tehtäväkokonaisuuksia. Luonnonsuojeluhenkilöstön koulutustaustaa ja koulutustarvetta vertaillaessa voidaan todeta, että ilmoitettu koulutustarve painottuu samoille aihealueille kuin henkilöstön pääosan tutkintoalat ja pääaineetkin. Siten koulutustarve ei johdu henkilöstön peruskoulutuksen vääränlaisesta painottumisesta tehtäviin nähden, vaan siitä että alan korkeakouluopinnot eivät sellaisenaan anna riittäviä valmiuksia hallinnon soveltaviin tehtäviin. Lyhyt kokemus luonnonsuojelutehtävistä korostaa luonnollisesti koulutustarpeita. Jatkuvat muutokset luonnonsuojelutehtävissä aiheuttavat myös jatkuvaa henkilöstön osaamisen kehittämistarvetta pohjakoulutuksesta ja kokemuksesta riippumatta.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Omana koulutusaiheryhmänään kyselyssä korostuivat myös erilaiset yleiset osaamisen alueet, kuten ATK -osaaminen, neuvottelutaidot, asiakaspalvelu, tiedotus, kielitaidot ja tilastotiede. Näiden aiheiden koulutustarvetta on syytä jatkossa selvittää yksityiskohtaisemmin. Samalla tulee selvittää onko hallinnossa perusteltua tarvetta ja mahdollisuuksia järjestää näistä aiheista koulutusta nimenomaan luonnonsuojeluhenkilöstölle. Pienimuotoista koulutusta esimerkiksi neuvottelutaidoissa ja asiakaspalvelussa lienee mahdollisuus järjestää vuosittaisten neuvottelupäivien osana.

4.2 Koulutushalukkuus

Kyselyyn vastanneiden keskuudessa viiden tärkeimpänä pidetyn osaamisalueen joukossa olivat sekä luonnonympäristöjen että lajien suojeluun liittyvät biologiset aiheet. Näihin teemoihin liittyvään koulutukseen ilmoitti osallistumishalukkuutensa myös selvä enemmistö vastanneista. Muiden osaamisalueiden osalta aiheen tärkeänä pitäminen ja koulutushalukkuus eivät korreloineet yhtä selvästi. Ohjausryhmä on tulkinnut tätä tulosta niin, että kyselyyn vastanneet pitävät todennäköisesti hallinnon tähänastista koulutustarjontaa riittämättömänä nimenomaan biologisten aiheiden osalta. Tämän vuoksi biologisiin teemoihin liittyvää koulutusta haluttaisiin nykyisestä selvästi lisätä.

Kolme muuta kyselyn perusteella tärkeimpänä pidettyä osaamisaluetta olivat luonnonsuojelun ajankohtaisaiheet, suojelualueverkko sekä luonnonsuojelun tietojärjestelmät. Näistä mikään ei kuitenkaan noussut koulutushalukkuutta kysyttäessä erityisen suosituksi. Ohjausryhmän mukaan tämä voi heijastaa sitä, että mainittuihin aiheisiin liittyvää koulutusta on toistaiseksi järjestetty ja vastaajat uskovat sitä järjestettävän jatkossakin.

Koulutushalukkuuskyselyssä erityisen tärkeinä pidettyjä aihealueita olivat myös elinympäristöjen hoito/kunnostus sekä luonnonsuojelualueiden rahoitusjärjestelmiin ja kiinteistökauppaan liittyvät teemat. Myös nämä tehtäväkokonaisuudet ovat keskeisiä ja jatkuvasti laajenevia luonnonsuojeluhallinnossa.

4.3 Koulutuksen järjestäminen

Koska tehtävien kirjo luonnonsuojeluhallinnossa on varsin suuri, myös monipuolisen osaamisen vaatimukset korostuvat. Koulutuksen järjestämisessä on tavoitteena myös turvata yhdenmukaiset valmiudet eri alueiden ja yksiköiden toiminnalle. Edelleen koulutuksen järjestämistä ohjaa se, että huomattavalla osalla luonnonsuojelutehtäviä hoitavista henkilöistä on lyhytaikainen kokemus tehtävistään. Koulutukseen täytyy sisällyttää tasapuolisesti sekä henkilöstön ajan tasalla pysymistä (neuvottelupäivät yms.) että substanssiosaamisen syventämistä (erityiskoulutus) edistäviä tilaisuuksia. Olennaista on myös ottaa alueelliset tarpeet huomioon sekä koulutuksen sisällön suunnittelussa, että koulutuspaikkojen valinnassa. Tämä edellyttää useiden kurssien järjestämistä kahtena eri tilaisuutena, erikseen Etelä- ja Pohjois-Suomessa. Kartoituksen perusteella ohjausryhmä on korjannut alustavaa koulutusohjelmaa siten, että vuosittain pyritään järjestämään joka vuonna toistuvien neuvottelupäivien lisäksi ainakin yksi elinympäristöjen hoitoon, yksi lajien suojeluun, yksi uuteen luonnonsuojelubiologiseen tietoon sekä 1-2 säädösten tulkintaan ja toimeenpanoon tai muihin ajankohtaisiin hallinnollisiin kysymyksiin liittyvää koulutustilaisuutta.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

4.4 Tarvittavat voimavarat

Ohjausryhmän arvion mukaan luonnonsuojelutehtävissä toimiva henkilöstö tarvitsee täydennyskoulutusta vuosittain 8-10 henkilötyöpäivän verran. Tästä noin puolet olisi substanssikoulutusta, ja loput yleisempää hallinnon tehtävien hoidon edellyttämää koulutusta. Monet luonnonsuojelutehtävistä edellyttävät myös maastossa tapahtuvaa koulutusta, mikä lisää entisestään koulutuksen määrällistä tarvetta ja matkakustannuksia. (vrt. metsähallitus)

Koulutuksen järjestäminen edellyttää riittävien voimavarojen osoittamisessa kussakin hallinnon yksikössä ensinnäkin mahdollistamaan henkilöstön osallistumisen koulutukseen. Ohjausryhmän alustavan arvion mukaan luonnonsuojelukoulutukseen osallistuminen aiheuttaa kullekin hallinnon luonnonsuojelutehtävissä toimivalle vuosittain keskimäärin n. 10 000 markan kustannukset. Arvio sisältää osallistumis-, matka- ja majoituskulut sekä osanottomaksut.

Eryityisesti YM:n ja SYKEN luonnonsuojelukoulutuksessa kouluttajina toimivien henkilöiden vuosittaisiin toimintaohjelmiin tulee varata aikaa kouluttajatoimintaan. Alueellisesti painottuneet, toistuvat tilaisuudet lisäävät resurssitarvetta entisestään. Myös tarvittavien ulkopuolisten koulutuspalveluiden (kurssit, kouluttajat, aineistot jne.) aiheuttama resurssitarve on syytä arvioida vuosittain etukäteen.

Luonnonsuojelusektorilla joudutaan nykyään antamaan runsaasti asiantuntija-apua ja koulutusta sekä valtakunnallisesti että alueellisesti myös useille sidosryhmille ja muille yhteiskunnan toimijatahoille. Tämä edellyttää suurelle osalle luonnonsuojeluhenkilöstöä myös kouluttajakoulutusta ja varautumista koulutustehtäviin omalla alueellaan.

4.5 Koulutusaineisto

Kyselyn perusteella monet toivovat kaikkien tarvitsijoiden helposti saatavilla olevaa yhteistä koulutusaineistoa etenkin luonnonsuojelun yleisistä perusasioista sekä ajankohtaisista, uusista asioista. Ohjausryhmä katsoo, että keskeinen, yleisesti kiinnostava aineisto (kuvat, kalvot ja taustatekstit) olisi syytä koota hallinnon yhteiseen intranet -hakemistoon.

5 Jatkotoimenpiteet

Koulutustarvekartoituksen tulosten pohjalta ohjausryhmä ehdottaa seuraavia jatkotoimenpiteitä.

1. Ohjausryhmä toimii keskimäärin kaksi kertaa vuodessa kokoontuvana asiantuntijaryhmänä, jonka tehtävänä on tämän raportin ja siitä saatavan palautteen sekä ohjausryhmän oman jatkotyöskentelyn pohjalta :

A) Tarkentaa ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen yleisiä (strategisia) linjauksia,

B) Tarkentaa luonnonsuojelukoulutuksen (v. 2000 - 2005) kehystä sekä

C) Tehdä vuosittain yhdyshenkilöverkolta saamansa palautteen pohjalta esitykset hallinnon keskitettyyn koulutusohjelmaan sisältyvistä luonnonsuojelukoulutustilaisuuksista.

2. Luonnonsuojelukoulutuksen yhdyshenkilöverkko toimii yhteistyössä ohjausryhmän kanssa. Yhdyshenkilöiden tehtävänä on kommentoida ohjausryhmän ehdotuksia em. tehtävissä, välittää tietoa luonnonsuojelukoulutukseen liittyvistä asioista omassa yksikössään sekä välittää ohjausryhmälle yksikkönsä luonnonsuojeluhenkilöstön luonnonsuojelukoulutukseen liittyviä näkemyksiä, toiveita, ehdotuksia ja aineistoja. Yhdyshenkilöiden tärkein tehtävä jatkossa on ottaa kantaa taustayksikkönsä henkilöstön näkemysten pohjalta vuotuisen koulutusohjelman valmisteluun luonnonsuojelukoulutuksen osalta.

Lisäksi yhdyshenkilöiden näkemyksiä pyritään jatkossa kuulemaan ja ottamaan huomioon erityisissä vuosittain järjestettävissä tilaisuuksissa, joita järjestetään tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi muiden koulutustilaisuuksien yhteydessä. Ensimmäinen yhdyshenkilöiden tilaisuus järjestettiin keväällä 2000. Päättävöitteenä olisi palautteen saaminen käsillä olevasta raportista sekä luonnonsuojelukoulutuksen kehittämisen edellyttämien jatkotoimenpiteiden käsittely ja tarkentaminen yhteistyössä ohjausryhmän ja yhdyshenkilöiden kesken.

Yhdyshenkilöiden rooli on tärkeä myös luonnonsuojelukoulutuksen linjausten päivittämisessä sekä muiden tahojen antamasta luonnonsuojelukoulutuksesta tiedottamisessa ja yleensäkin aihepiiriin liittyvän yhteistyön ja tiedonkulun osapuolina.

3. Yleisesti kiinnostavaa luonnonsuojelukoulutusaineistoa aletaan koota yhteiseen käyttöön ympäristöhallinnon intranet sivuille. Projektisihteeri Minna Wasenius organisoii aineiston kokoamista ja viemistä www-sivuille. Jo olemassa olevan aineiston läpikäymisen lisäksi ohjausryhmä selvittää yhteistyössä lusu-yhdyshenkilöiden kanssa koulutusaineistotarpeita ja organisoii uuden aineiston valmistelua.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan tällä hetkellä tarvitaan esim. seuraavilta aihealueilta: Luonnonsuojelulainsäädäntöön liittyvä aineisto (kansalliset ja kv. säädökset), Natura 2000 -verkosto, suojeltavat luontotyypit, uhanalaiset lajit.

Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000 - 2005

Lisätietoja ympäristöhallinnon koulutuksesta löytyy <http://www.vyh.fi/palvelut/koulutus/koul.htm>

Tavoitteena koulutusaineiston keskitetyssä kokoamisessa on ehkäistä päällekkäistä työtä eri yksiköissä ja turvata aineiston osalta samanlaiset oppimis- ja koulutusvalmiudet eri yksiköissä.

4. Myös kouluttajakoulutuksen tarvetta luonnonsuojeluhenkilöstön keskuudessa selvitetään. Luonnonsuojelukoulutus- tai kouluttajan tehtävissä toimiville henkilöille järjestetään tarpeen mukaan räätälöityä kouluttajakoulutusta. Kouluttajakoulutuksen yhteydessä voidaan myöskin valmistella kulloinkin tarvittavia koulutusaineistoja.

LIITE 1. Luonnonsuojelukoulutuksen yhdyshenkilöt:**Uudenmaan ympäristökeskus**

Eerola Leena

Hellas Kirsi (vara)

Lounais-Suomen ympäristökeskus

Kivivuori Osmo

Maaranen Arja (vara)

Hämeen ympäristökeskus

Airola Jukka

Heikkinen Pertti (vara)

Pirkanmaan ympäristökeskus

Lindgren Leena

Schultz Tiina (vara)

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus

Tanska Tuula

Jokinen Simo (vara)

Etelä-Savon ympäristökeskus

Leinonen Pirjo

Parkkonen Airi (vara)

Pohjois-Savon ympäristökeskus

Hublin Patrick

Tuomainen Jorma (vara)

Pohjois-Karjalan ympäristökeskus

Hakalisto Sirkka

Hämäläinen Juha (vara)

Länsi-Suomen ympäristökeskus

Nyman Curt

Keski-Suomen ympäristökeskus

Hamarus Auvo

Halinen Päivi (vara)

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

Pahtamaa Tuukka

Kovanen Tupuna (vara)

Kainuun ympäristökeskus

Saastamoinen Jouko

Vainio Maarit (vara)

Lapin ympäristökeskus

Kojola Taina

Ympäristöministeriö

Brax Anne

Salminen Pekka (vara)

Suomen ympäristökeskus

Wasenius Minna

Alanen Aulikki (vara)

METLA

Savolainen Risto

Piri Eino (vara)

Metsähallitus

Hintsanen Marja-Liisa

Leivo Anneli (vara)

LIITE 2/1

Liite 2. LUONNONSUOJELUKOULUTUS YMPÄRISTÖHALLINNOSSA V. 2000 - 2005

LUSU-yhdyshenkilöille tehty kysely

Luonnonsuojelukoulutuksen pitkäjänteistä suunnittelua sekä elokuussa tehtävää ko. alueella työskentelevien henkilöiden yksilöllistä kehittämistarvekyselyä varten kartoitamme seuraavia asioita:

Virastosi

yksikkösi

I. Kuinka monta henkilöä työskentelee luonnonsuojelun tehtäväalueella

- a.) vakituista, ___ henkilöä
määräaikaista, ___ henkilöä
projektihenkilöä ___ henkilöä
- b) muissa yksiköissä ___ henkilöä

2. Mitkä ovat virastosi/yksikkösi keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät (vrt. liitteessä 1 esitetyt ydinosaamisen alueet)

3. Mitkä ovat lähivuosien koulutus- ja kehittämistarpeet oheiseen ohjelmaan sisältyvissä ydinosaamisen alueilla.

1.	7.
2.	8.
3.	9.
4.	10.
5.	11.
6.	12.

Liite 3. LUONNONSUOJELUKOULUTUS YMPÄRISTÖHALLINNOSSA V. 2000 - 2005
Henkilökohtainen kehittämistarvekartoitus

Henkilön perustiedot

Tehtävänimike	Kokopäiväinen
Virasto	☐
Yksikkö	Osa-aikainen
Tutkinto:	☐
Pääaineet:	Luonnonsuojelutehtävissä toimiva
	☐ % työajasta

Työtehtävät

Keskeiset luonnonsuojeluun liittyvät työtehtävät:

Kuinka kauan olet toiminut nykyisessä tehtävässä:

1 - 3 v. ☐	3 - 5 v. ☐	5 - 10 v. ☐	10 v. -> ☐
--------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------

Arvioi mitkä ovat keskeisiä ydinosaamisen alueita nykyisen tehtäväsi kannalta.

Arvioi asteikolla 1 - 5 (1=vähäistä - 5 erittäin keskeinen)

1. Luonnonsuojelubiologia	7. Maisemanhoito
2. Luonnonympäristöt	8. Luonnonsuojeluun liittyvät ajankohtaiset asiat (lainsäädäntö muutokset ym.)
a) Biologiset aiheet	9. Luontovalistus ja viestintä
b) Hallinnolliset aiheet	10. Kansainvälinen luonnonsuojelutyö
3. Eliölajit	11. Luonnonsuojeluhankkeiden rahoitusjärjestelmät
a) Biologiset aiheet	12. Muut tehtäväsi kannalta keskeiset ydinosaamisen alueet
b) Hallinnolliset aiheet
4. Suojelualueverkko
5. Luonnonsuojelun tietojärjestelmät
6. Alueidenkäytön ohjaus luonnonsuojelussa

Liite 3/2

Täydennyskoulutustarpeesi keskeisimmäksi arvioimillasi ydinosoamisen alueilla? (ks. ohjeinen koulutusohjelmaluonnos)

Mille oheisessa ohjelmassa mainituille kursseille todennäköisesti osallistut? Voit tarvittaessa ehdottaa myös "uusia" kursseja.

Mitä kursseja toivoisit järjestettävän vuonna 2000?

Kiitos!

Palautusosoite: Suomen ympäristökeskus / Koulutus / Wasenius, Kesäkatu 6, 00260 HELSINKI

Liite 4. Ydinosaamisen alueiden tärkeys

Ydinosaamisen alueiden tärkeys nykyisen tehtävän kannalta	5=erittäin tärkeää hlöä	4 hlöä	3 hlöä	2 hlöä	1= vähiten tärkeää hlöä	yht.
1. Luonnonsuojelubiologia luonnonympäristöt	32	20	21	23	19	52
2 a) biologiset aiheet	45	23	23	13	12	116
2 b) hallinnolliset aiheet	40	22	35	21	7	125
3. Eliölajit						
3 a) biologiset	31	25	24	15	21	116
3 b) hallinnolliset aiheet	25	14	32	28	15	114
4. Suojeluverkko	37	38	21	10	9	115
5. Luonnonsuojelun tietojärjestelmät	36	35	30	19	19	139
6. Alueidenkäytön ohjaus luonnonsuojelussa	27	27	27	20	12	113
7. Maisemanhoito	14	14	32	26	25	111
9. Luontovalistus ja viestintä	46	39	17	14	5	121
10. Kansainvälinen luonnonsuojelutyö	5	22	32	31	21	111
11. Luonnonsuojeluhankkeiden rahoitusjärjestelmät	5	9	14	31	54	113
12. Luonnonsuojeluun liittyvät ajankohtaiset asiat	17	21	27	19	27	111

Tehtävien kannalta keskeisiä ydinosaamisen alueiden tärkeys

LIITE 5

Liite 5. Luonnonsuojelukoulutuksen yhdyshenkilöiden kommentteja koulutusohjelmaluonnoksesta

- Kohta 1. Luonnonsuojelubiologian päivät: , 1 pv teoreettiset aiheet (esim. mallit ja filosofiat) 1 pv konkreettiset tutkimustulokset, Suomen Akatemian luonnon moninuotoisuuden tutkimusohjelman (FIBRE) tuottamat tulokset ja muut tiedot
- Kohta 2a) Perinnebiotoopit (hoito- ja ennallistaminen) aluksi vuosittain jotta poissaolijatkin saisivat tiedon ja sen jälkeen 2 - 3 vuoden välein.
- Kohta 2a) Metsäluonto (tunnistaminen jne.) 2 - 3 päiväiseksi, joka toinen vuosi
- Kohta 3a) Eliölajit (biologiset: tunnistaminen, tuntemus, määrittely sekä hoito ja ennallistaminen) 2 - 3 vuoden välein; sammalkurssi ennen vuotta 2004
- Kohta 4. Suojelualueet (tutkimus, inventointi) käyttäjät -> porotalous, koiravaljakko-, moottorikelkka- ja hevosityttäjät, maastopyöräily, kalliokiipeily jne.
- Kohta 5a) TAXON: vuosittain
- Kohta 8. Geodiversiteettiä toivottiin otettavan mahdollisimman pian käsittelyyn.

LIITE 6/1

LUONNOS (31.8.1999)

**LUONNONSUOJELUKOULUTUS
YMPÄRISTÖHALLINNOSSA
V. 2000 - 2005**

YDINOSAAMISEN ALUEET (1-12)

1. YLEINEN LUONNONSUOJELUBIOLOGIA

- Tutkimus- ja kehittämissohjelman suunnitteluseminaari 1 pv/ 3v:n välein

- Luonnonsuojelubiologian päivät: uusinta tutkimustietoa suojelutyön pohjaksi, 1 päivä vuosittain (SAVA-seminaarit, FIBRE-seminaarit)

2. LUONNONYMPÄRISTÖT

A) Biologiset aiheet

	Tutkimus, inventointi	Tunnistaminen, tuntemus, määrittely	Hoito ja ennallistaminen	Seuranta
Metsäluonto	KMO Etelä-Suomi seminaari v. 1999, 2000	Sukessio-kurssi maastos- sa v. 2002 - metapopulaatiot - restoraatio - spatiaalidynamiikka	Metsäpäivät vuosittain Maastokurssi joka toinen vuosi (E/P) Lehtojen hoito Metsien ennallistaminen	
Suoluonto	Rehevät suotyytit Suojeltujen soiden tila ja kehitys	Suo- ja metsätyyppien luo- kittelu ja määrittäminen, alueiden luonnonti- la/ennallistamispotentiaali. Joka toinen vuosi (E/P)	(Metsäpäivät v. 1999) Maastokurssi v. 2000 (E/P)	
Kosteikot	Kosteikkolajien kannanar- viot, menetelmien kehittä- minen ja vakiointi	Kosteikot / rehevät lintuve- det	Maastokurssit vuosittain / joka toinen vuosi - hoitosuunnitelmat - juridiset kysymykset, käyttö, oikeudenomistajat	
Rannat	Maankohoamisrannikot			virkistyskäytön/kulutuksen seuranta
Vedet		Vesiluontoseminaari v. 2001 Vesipuitedirektiivi	Pienvesien ennallistaminen	
Meriympäristö	Meripäivät v. 2000			

Perinnebiotoopit	Inventoinnin lopputulokset v. 2000		Hoitokurssi/seminaari v. 2000/2001	
Eri säädösten luontotyytit	Luonnonsuojelulain ja vesilain luontotyytit v. 1999 - 2003 (E/P) - edustavuus / tyypillisuus / erikoisuus / harvinaisuus / uhanalaisuus		Natura -luontotyytit (E/P)	Natura-luontotyytit v. 2000 alk. (E/P)

B) Hallinnolliset aiheet

- Luontotyyppien rajauspäätökset v. 1999 - 2003, vuosittain (E/P)
- Muut luonnonympäristöjä ja -alueita koskevat viranomaispäätökset
- Luonnonsuojelulain 65 - 66 § mukainen Natura-alueita koskevien hankkeiden arviointi sekä lupamenettely (neuvottelupäivät ja erityiskoulutus)
- Muut luonnonsuojelulain velvoitteet ja toimeenpano perusasiat: päätökset, kuuleminen jne.
- Arviointipäivät vuosittain: suojeluohjelmien toteuttaminen, asiakaspalvelu / maanomistajakontaktit
- Kiinteistökauppa, kiinteistömuodostus
- Sopimusoikeudet

3. ELIÖLAJIT

A) Biologiset aiheet

	Tutkimus, inventointi	Tunnistaminen, tuntemus, määrittely (E/P)	Hoito ja ennallistaminen	Seuranta
Selkärangattomat	LsL 49 §		Esim. etelänsuosirri, liito-orava	Luonto- ja lintudirektiivien edellyttämät seurannat
Selkärangattomat	LsL 49 §	Perhoskurssi v. 2000 Kovakuoriaiskurssi v. 2001	Keskeiset habitaatit ja niiden hoito	Päiväperhoseuranta

Putkilokasvit		Peruslajintuntemus Vesi- ja kosteikkokasvi- kurssi	Kasvit/vs. perhoset perin- nebiotoopeilla Uhanalaisten lajien hoito	
Itiökasvit		Sammalkurssi v. 2004 Jäkäläkurssi	Ennallistaminen	
Sienet		Kääväkäskurssi v. 1999, 2001	Keskeiset habitaatit ja nii- den hoito	
Uhanalaiset lajit	Uhanalaisseminaarit 2 vuoden välein (v. 2000 alkaen): koskee kaikkia eliöryhmiä uusi luokitus ja listat, suotuisa suojelutaso, tutkimuksen, suojelun ja hoidon alueellinen priorisointi, seuranta			

B) Hallinnolliset aiheet

- CITES jatkokurssi - Uhanalaiset lajit - Erityisesti suojeltavat lajit - Kv-vastuulajit	Toimeenpano - poikkeusluvut - säädösmuutokset - erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätökset	Uhanalaisten ja direktiivilajien seuranta v. 2000 (E/P)
---	--	--

4. SUOJELUALUEVERKKO

	Tutkimus, inventointi	Hoito ja käyttö	Seuranta
Natura	SAVA-seminaari v. 2000 - 2002	Hoito- ja käyttösuunnittelu vuosit- tain v. 1999 - 2003 (E/P) Ennallistaminen v. 2000, 2003	Natura-seuranta v. 2000 -> (E/P)
Kansalliset suojeluohjelmat	Lintuvesien kunnostusohjelma		

Suojelualueet	Tutkimuspäivät muutaman vuoden välein	Merkintä, opasteet & palvelurakenteet. Matkailu vs. suojelu. Virkistyskäyttö, asiakaspalvelu. Kävijäristiriitojen hallinta. em. aiheista koulutus alueellisesti joka kolmas vuosi v. 2000, 2003	Virkistyskäyttö/kulutuksen seuranta, kävijälaskennat, kävijätyytyväisyystutkimus ym. kävijäseuranta
---------------	---------------------------------------	---	---

5. TIETOJÄRJESTELMÄT

A) Luonnonsuojelun tietojärjestelmät

TAXON (lajiosa) v. 2000 ALBIO (alue- ja biotooppiosa) v. 2002 LUOTO (luonnonsuojelun toteuttaminen)	alueellista koulutusta - tiedon tallentajat /varmentajat -tiedon haku, selailu ja analysointi -paikkatiedot
---	--

B) Muut (luonnonsuojelutehtävien kannalta keskeiset) tietojärjestelmät

- LVVI -tietokannat (LVVI = Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointitutkimus)
- Alueiden käytön tietokannat
- Maa- ja metsätalouden tietokannat

6. ALUEIDEN KÄYTÖN OHJAUS LUONNONSUOJELUSSA (SUOJELUALUEIDEN ULKOPUOLELLA)

- Muu lainsäädäntö kuin luonnonsuojelulaki	Vesilaki 2001 Lakipäivät 1 pv/ vuosittain Maankäyttöön vaikuttava lainsäädäntö: toimeenpano ja muutokset
- Kaavoitus ym. maankäytön ohjaus	RakL-koulutus v. 1999, 2000, 2001 (alueellinen koulutus)
- Maatalous	Ympäristöohjelma v. 2000, koulutusta vuosittain (E/P)

- Metsätalous	Metsäluontopäivät vuosittain (ks. kohta 2 A edellä)
- Virkistyskäyttö	2 - 3 v:n välein 1 pv:n maasto- ja veneliikennelaki/seuranta LVVI (=Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi)-tutkimus v. 2000 Luontomatkailu -seminaari: matkailun ja luonnonsuojelun yhteensovittaminen, biodiversiteetin kannalta kestävä matkailuyrittäminen suojelualueilla ja niiden ulkopuolella

7. MAISEMANHOITO

Maisemanhoidon neuvottelupäivät vuosittain

- Valtakunnalliset maisema-alueet ja maisemanhoitosuunnitelmien laatiminen v. 2001, 2003
- Vanhat kartat maisemansuunnittelussa

8. GEODIVERSITEETTI

Geoympäristö ja sen suojelun perusteet, teoriajakso 1 pv v. 2001 ja maastokurssi 3 pv. v. 2003

- geologiset muodostumat, maisema, biologia ja pohjavesi
- suojeluohjelmat ja -inventoinnit

Valtakunnallisen inventoinnin tulokset ja käyttö v. 2005

- seuranta- ja tietojärjestelmät

9. LUONTOVALISTUS JA VIESTINTÄ

- suunnattu kouluttajakoulutus	3- 5 vuoden välein 2 x 3 pv
- www-sivut, LUMONET	v. 1999/2000 1 pv
- luontopolut, opasteet	alueellinen koulutus
- luontomatkaileuseminari (ks. kohta 6)	

10. KANSAINVÄLINEN LUONNONSUOJELUTYÖ

Yleistietoa organisaatioista, työnjaosta ja velvoitteista sekä kv. sopimuksista 3/5 vuoden välein

- Globaalit asiat
- Eurooppa, EU
- Lähialueet
- Kahdenväliset asiat
- Luontodirektiivin edellyttämät raportoinnit EU:hun v. 2000 alkaen 6 vuoden välein

11. LUONNONSUOJELUHANKKEIDEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄT

- 1.) LIFE/Nature -> seminaarit vuosittain
- 2.) Luonnonsuojeluhankkeiden rahoitusmahdollisuudet: "Rahoituspäivä" joka toinen vuosi
 - Rakennerahastot ym. EU-rahoitusmahdollisuudet
 - Tutkimusrahoitus (kansallinen ja kansainvälinen)
 - Muut rahoitus mahdollisuudet

12. LUONNONSUOJELUN NEUVOTTELUPÄIVÄT

- vuosittain, ajankohtaiset vaihtuvat aiheet

Julkaisija
Suomen ympäristökeskus

Julkaisun päivämäärä
1.6.2000

Tekijä(t) (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)
Aulikki Alanen
Heljä Tarmo
Minna Wasenius

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)
Ympäristöhallinnon luonnonsuojelukoulutuksen kehittäminen v. 2000-2005

Julkaisun laji

Kehittämistäraportti

Julkaisun osat

Tiivistelmä

Julkaisu sisältää kuvauksen luonnonsuojeluhallinnon yhteisestä luonnonsuojelukoulutuksen kehittämishankkeesta. Julkaisussa käsitellään kehittämishankkeen taustaa, tavoitteita ja organisointia, luonnonsuojelun koulutustarvekartoitusta ja sen tuloksia sekä ehdotettuja jatkotoimenpiteitä, joiden avulla luonnonsuojelukoulutusta ja sen suunnittelua kehitetään vuosina 2000-2005. Julkaisun liitteenä on vuosille 2000-2005 laadittu luonnonsuojelukoulutuksen ohjelmarunko.

Asiasanat (avainsanat)

Ympäristöhallinto, kehittäminen, suunnittelu, luonnonsuojelu, koulutus, koulutustarve, koulutusohjelma

Muut tiedot

Sarjan nimi ja numero

Suomen ympäristökeskuksen moniste nro 194

ISBN

952-11-0772-3

ISSN

1455-0792

Kokonaissivumäärä

36

Kieli

Suomi

Hinta

Luottamuksellisuus

Julkinen

Jakaja

Suomen ympäristökeskus
Asiakaspalvelu
PL 140, 00251 Helsinki
Puh. (09) 4030 0119
Telefax (09) 4030 0190

Kustantaja

Suomen ympäristökeskus
PL 140
00251 Helsinki

Utgivare
Finlands miljöcentral

Utgivningsdatum
1.6.2000

Författare (uppgifter om organet: namn, ordförande, sekreterare)

Aulikki Alanen
Heljä Tarmo
Minna Wasenius

Publikation (även den finska titeln)

Utveckling av miljöförvaltningens utbildning i naturvård åren 2000-2005

Typ av publikation	Uppdragsgivare	Datum för tillsättandet av organet
Utvecklingsrapport	*	*

Publikationens delar

*

Referat

Publikationen innehåller en beskrivning av utvecklingsprojektet för miljöförvaltningens gemensamma naturvårdsutbildning. I publikationen behandlas projektets bakgrund, mål och organisering, karteringen av behovet av naturvårdsutbildning oc dess resultat samt de föreslagna åtgärder med vilka naturvårdsutbildningen och dess planering utvecklas under åren 2000-2005. Som bilaga finns ett utkast till program för naturvårdsutbildningen.

Sakord (nyckelord)

miljöförvaltning, utveckling, planering, naturvård, utbildning, utbildningsbehov, utbildningsprogram

Övriga uppgifter

*

Seriens namn och nummer	ISBN	ISSN	
Suomen ympäristökeskuksen moniste nro 194	952-11-0772-3	1455-0792	
Sidantal	Språk	Pris	Sekretessgrad
36	Finska	*	Offentlig
Distribution	Förlag		
Finlands miljöcentral PB 140, 00251 Helsingfors Tel. (09) 4030 0119 Telefax (09) 4030 0190	Finlands miljöcentral PB 140 00251 Helsingfors		

ISBN 952-11-0772-3
ISSN 1455-0792